

Landsbygd i Kronoberg

MARS 2025

Länsstyrelsen
Kronoberg

Var rädd om kvävet!
SAM-ansökan 2025
Djurvälstånd i fokus
En mer robust gård i kris och krig
Betesplanering på naturbetesmarker
Investera i framtidens teknik
Fornvården i länet engagerar

FOTO: Sune Jönsson.

LANDSBYGD I KRONOBERG
ISSN 1400-8467

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Mer pengar till investeringsstöd

Nu är det snart vår och vintern har hittills varit ovanligt fri från snö.

Senast den 10 april ska du söka areal- och djurbaserade stöd i SAM. Var inte ute i sista stund, är mitt råd. Det finns två nya stöd att söka i Kronobergs län; stöd till Precisionsodling och Blommande åker och fältkant.

När det gäller investeringsstöd hittar du en hel del viktig information på Länsstyrelsens webbplats. Vi har hittills fått in alldeles för få ansökningar om investeringsstöd för till exempel täckdikning av åkermark, lagring och torkning, växthus och odlingstunnlar och diversifiering av jordbruksföretag.

Vi får dessutom signaler om att länet får ännu mer pengar till investeringsstöd för djurstallar att använda från i höst. Påbörja planeringen i tid och ansök om förprovning om du ska bygga. Ett villkor vid ansökan är att beslut om förprovning finns.

Läs våra digitala nyhetsbrev som kommer varje månad. Du som sökt jordbrukarstöd via SAM, och uppgett e-postadress på "Mina sidor" eller meddelat oss din e-post via vår webb, får vår digitala information.

Du kan när som helst gå in på [Jordbruksverkets webbplats](#) och under "Mina sidor" klicka på "Kunduppgifter". Kontrollera både telefonnummer och e-post eftersom vi även i vissa fall vill kunna skicka ett SMS till dig.

Stefan Carlsson
Landsbygdsdirektör

Kväve är livsviktigt för allt liv och behövs för att vi ska kunna producera livsmedel. Samtidigt påverkar ett överskott av kväve miljön negativt och bidrar bland annat till övergödning och försurning.

Det finns ett takt direktiv inom EU som reglerar hur stora utsläpp varje land får ha av bland annat ammoniak. Sverige och flera andra länder klarar inte att hålla sig under den nivå som finns i direktivet. Det är en utmaning att hålla utsläppsnivåerna av ammoniak inom direktivets ramar när vi samtidigt vill öka vår inhemska livsmedelsproduktion.

För att Sverige ska lyckas med detta finns det stödmöjligheter och rådgivning kring åtgärder som minskar utsläppen.

Investeringsstöd i Strategisk plan

I Strategisk plan finns investeringsstöd att söka för minskad ammoniakavgång, till exempel täckning av gödselvårdsanläggning och myllningsaggregat. Stödnivån ligger på femtio procent av utgifterna som ger rätt till stöd.

Förslag finns på att stödnivån ska höjas för tak på gödselvårdsanläggning. På sikt kan det bli ett lagkrav med tak och då är det inte längre möjligt att lämna stöd för den typen av investering.

Kväveklivet - nytt stöd

Under hösten 2025 öppnar även ett nytt

investeringsstöd, Kväveklivet, som ska hanteras av Jordbruksverket. Stödet riktar sig till åtgärder som minskar utsläpp av vissa kväveföreningar, framför allt ammoniak, i samband med hantering och lagring av stallgödsel.

Du kan också söka stödet för åtgärder som ger ett högre utnyttjande av kväve, som till exempel en kvävesensor.

Stödet riktar sig till jordbruksföretag och maskinstationer som hyr ut jordbruksmaskiner eller utför maskintjänster åt jordbruksföretag. Stödnivån är mellan 30 och 80 procent beroende på typ av investering.

Rådgivning

Det finns kostnadsfri individuell rådgivning kring effektiv hantering och spridning av gödsel inom Greppa näringen. Rådgivningen bidrar till att minska utsläppen av ammoniak.

Du behöver ha minst 50 hektar åkermark eller minst 15 djurenheter för att ta del av rådgivningen.

Du hittar mer information kring [investeringsstöden](#) och [Greppa näringen](#) på Länsstyrelsens webbplats.

Anna-Stina Karlsson
anna-stina.karlsson@lansstyrelsen.se

FOTO: Märten Svensson, Greppa näringen.

Detta nyhetsbrev ingår i Strategisk plan som finansieras av Sverige och EU.

Ansvarig utgivare: Stefan Carlsson, 010-223 73 24
Redaktör: Malin Fernholm

Layout, redigering: Gunilla Lindblad
Webbplats: www.lansstyrelsen.se/kronoberg

Blommande åker och fältkant.

SAM-ansökan 2025

Nytt för 2025 är två nya ersättningar samt ett nytt grundvillkor. Här kan du också läsa om våra förlängda öppettider inför sista ansökningssdag 10 april.

Precisionsodling – planering

Precisionsodling är en ettårig ersättning som:

- innebär att gödslingen ska anpassas efter grödans behov
- minskar risken för utlakning
- minskar risken för att växtskyddsmedel sprids i vattenmiljön genom dräneringsbrunnar.

Planerad ersättning är 25 € per hektar och ersättningen gäller åkermark. Åkermark i träda eller med permanenta grödor berättigar inte till ersättning. OBS! Vall räknas inte som permanent utan är stödberättigad.

Villkor för ersättning:

- Växtodlingsplan
- Växtnäringsbalans
- Markkartering
- Flytgödselanalys
- Gräsbevuxen zon runt dräneringsbrunnar med ytvattenintag

Växtodlingsplanen, växtnäringsbalansen och markkarteringen ska vara klara senast 10 april 2025. Flytgödselanalysen ska vara klar senast 16 juni. Zon runt dräneringsbrunnar ska vara etablerad senast i samband med etablering av huvudgröda.

Läs mer om villkoren för precisionsodling på Jordbruksverkets webbplats.

Blommande åker och fältkant

Du kan bara söka ersättningen på åkermark, inte på permanent gräsmark eller permanenta grödor. Planerad ersättning är 235 € per hektar. Du ska använda grödkod 318 – Blommande åker och fältkant i SAM Internet. Marken ska vara ur produktion från 1 januari till 10 oktober.

Skiftet ska senast 15 juli uppfylla följande:

- Vara etablerat med minst tre godkända arter av pollen-/nektarrika örter (lista finns på Jordbruksverkets webbplats).
- Örterna ska dominera på skiftet.
- Örterna ska förekomma i blandning.

- Skiftet ska sås och skötas så att örterna utvecklas väl.
- Skiftet får inte putsas under perioden 1 april till och med 30 juni.
- Du får inte jordbearbeta efter att örterna har etablerats fram till tidigast 10 oktober.
- Blommande åker och fältkant får inte övergå till huvudgröda avsedd för produktion 2026.
- Du får inte använda växtskyddsmedel på skiftet under perioden 1 januari – 10 oktober.

Sociala grundvillkor

Sociala grundvillkor gäller dig som är arbetsgivare och söker jordbrukarstöd. Följer du de regelverk kring arbetsmiljö och arbetsvillkor som redan finns idag, uppfyller du kraven för sociala grundvillkor.

SAM Internet

SAM Internet kan inte alltid hämta in samtliga uppgifter från förra året. Därför måste du själv kontrollera att alla uppgifter finns med.

Fullmakt

Ansök om fullmakt i god tid innan du ska skicka in SAM-ansökan.

Support

Ifall du får problem med ansökan erbjuder vi support av olika slag.

Telefonsupport

Behöver du hjälp med din SAM-ansökan kan du ringa till Länsstyrelsen eller Jordbruksverket på det gemensamma telefonnumret 0771-67 00 00.

Vi utökar öppettiderna hos telefonsupporten de sista två veckorna:

- 31 mars–4 april kl. 8-18
- 7–10 april kl. 8-21

Ställ en fråga till oss

Längst ner på Jordbruksverkets webbplats finns "[Ställ en fråga till oss](#)". Där kan du ställa frågor om stöden eller söka på frågor som redan besvarats.

Teknisk support

Har du tekniska problem med SAM-Internet kan du använda ett formulär på Jordbruksverkets webbsida för att få hjälp.

Det heter "[Formulär för teknisk support](#)". På inloggningssidan till [SAM-Internet](#) hittar du även ett avsnitt om kända fel och aktuella driftstörningar.

Carolina Hägerdal
carolina.hagerdal@lansstyrelsen.se

Djurvälfärd i fokus

En god djuromsorg och djurhälsa kan främja produktion och lönsamhet. God djurvälfärd innebär att djuren mår bra fysiskt och psykiskt samt kan utföra naturliga beteenden.

För att säkerställa att djuren i Sverige har ett gott djurskydd finns bland annat den svenska djurskyddslagstiftningen. Den syftar till att säkerställa att djur i Sverige har det bra samt att det produceras säkra livsmedel.

Hur går en djurskyddskontroll till?

Vid en djurskyddskontroll kontrollerar Länsstyrelsen om din djurhållning följer de djurskyddsregler som gäller. Vi tittar på hur djuren ser ut i hull och klövar, att djuren är rena i pälsen och att deras utrymme är tillfredsställande rent. Vi kontrollerar även att utrymmet är tillräckligt stort och att det inte finns några skaderisker för djuren.

På Jordbruksverkets webbplats kan du läsa mer om djurskyddet i Sverige samt se de checklistor och vägledning- ar som används vid kontrollen. Skriv [”checklista djurskydd”](#) i sökrutan.

Hur mår dina djur?

Våren närmar sig med stora steg och gräset kommer börja ta fart, vilket innebär att det snart är dags för betes-

säsong. Det finns en del faktorer som är bra att tänka på när djuren går på bete.

Även under sommaren ska djuren ha daglig tillsyn. Sjuka djur eller djur som snart ska föda ska ses till oftare. Titta över alla djur så att de ser friska och välmående ut. Räkna dem så du ser att alla är på plats.

I begreppet tillsyn ingår också en handlingsplikt, som innebär att om du uppmärksammar något avvikande vid den dagliga tillsynen måste du åtgärda det.

Att tänka på

Djur på bete ska dagligen ha tillgång till vatten av god kvalitet. Vattenbehållare ska rengöras regelbundet för att vattnet ska hålla en god hygienisk kvalitet.

Stängslet ska vara väl uppsatt och underhållet samt vara anpassat till djurslaget. Trådar och nät ska vara väl sträckta och stängslet utformat så att dina djur inte kan skada sig på det.

Vid kombination el- och taggtråd på samma stolpe måste distanshållare användas. Eltråden ska sitta minst 15 centimeter innanför taggtråden. Om du har växel- eller sambete är det viktigt att du anpassar stängslet efter djurslagen.

Om du behöver transportera dina djur till och från betet ska det ske på

ett säkert sätt. Se över ditt fordon så det är anpassat efter djurslaget och inte innebär en skaderisk. Läs mer på Länsstyrelsens webbplats.

Vad händer med djuren och betet?

Det finns flera faktorer som kan påverka djurens hälsa och produktion, till exempel giftiga växter och parasiter.

Genom att ha en betesplanering kan du skapa goda förutsättningar som gynnar både dina djur och din betesmark. Läs mer om betesplanering på sidan 6.

Under året kommer Länsstyrelsen anordna aktiviteter finansierade av Strategisk Plan, inom området djurvälfärd. Det kan vara aktiviteter som handlar om till exempel smittskydd och djurvälfärd på bete.

Håll utkik efter aktiviteter på Facebook, i vårt digitala nyhetsbrev och i [Länsstyrelsens webbkalender](#).

Elin Briland
elin.briland@
lansstyrelsen.se

Julia Carlsson
julia.g.carlsson@
lansstyrelsen.se

En mer robust gård i kris och krig

Regeringen vill att vi bygger en mer robust primärproduktion som klarar att trygga livsmedelsförsörjningen i hela landet. Detta gäller även under en allvarlig kris eller krig med begränsade logistikflödena med omvärlden.

Livsmedelsförsörjning ska ses som ett helhetsbegrepp för den förmåga som behöver upprätthållas i alla led i livsmedelskedjan – från jord till bord. Försörjningen med livsmedel inbegriper en stor marknad, många inblandade aktörer och handelsflöden över hela världen.

Nytt stöd och ny rådgivning

Jordbruksverket arbetar nu med utformningen av ett nytt investeringsstöd för mer robust primärproduktion. Det innefattar bland annat vilka villkor som ska gälla och vad du kan få stöd för. Enligt plan ska stödet öppna under våren.

För att de robustgörande åtgärderna ska bli träffsäkra måste de vara anpassade till det enskilda företagets behov. Därför erbjuder Jordbruksverket även rådgivning från hösten 2025.

Självförsörjning - en styrka hos ekologiska gårdar

Ekologiskt lantbruk bygger på ett kretslopp som gör produktionen naturligt tåligare mot störningar och kriser i omvärlden. Ekologiska bönder har kunskap att producera livsmedel utan handelsgödsel och naturfrämmande växtskyddsmedel.

På ekogården behöver andelen kvävefixerande baljväxtgrödor i växtföljden vara hög för att klara behovet av växtnäring.

En av styrkorna hos de ekologiska djurgårdarna är att merparten av fodret produceras på gården (eller i

närområdet). Har gården får eller nötkreatur måste minst 70 till 75 procent av fodret (räknat som torrsubstans) vara producerat på gården.

För grisar och fjäderfä gäller minst 50 procent. Detta innebär att ekogårdar står bättre rustade om möjligheten att köpa foder minskar.

När vi väljer ekologisk mat bidrar vi till att behålla ett lantbruk som i hög grad är självförsörjande på resurser.

Strategier för minskad sårbarhet

Trots ekogårdens robusthet är den inte oberoende av omvärlden. Behovet av el

och bränsle är till exempel problematiskt för alla gårdar. En väl genomtänkt energiförsörjning är därför viktig i beredskapsarbetet.

Några exempel på strategier som kan minska gårdens sårbarhet är:

- solceller och biogasanläggning
- eget utsäde
- välfungerande dränering
- vattentillgång från egen brunn
- torknings- och lagringsmöjligheter
- samarbete och nätverk för att dela resurser och kunskap

För att hjälpa lantbrukare att stärka sin beredskap och motståndskraft har broschyren "Om krisen eller kriget kommer – till Sveriges lantbruksföretagare" skickats ut.

Det är första gången som den ges ut och broschyren är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).

Läs mer

I skriften "Den robusta ekogården i en föränderlig omvärld" kan du läsa om hur fyra ekologiska gårdar arbetar med att stärka sin beredskap. Skriften finns i Jordbruksverkets webbutik.

Broschyren "[Om krisen eller kriget kommer – till svenska lantbruksföretagare](#)" hittar du på sva.se.

Malin Fernholm
malin.fernholm@lansstyrelsen.se

Betesplanering på naturbetesmarker

Vi går mot en ny växtsäsong och det är snart dags att släppa ut djuren på bete igen. Med en väl genomtänkt betesplanering kan betesmarkerna ge önskad tillväxt på dina djur, samtidigt som du slipper problem med sly, ohävsarter och högt parasittryck.

Betesplaneringens två viktigaste verktyg är; tidpunkt för betessläpp och fällindelning.

Betessläpp i rätt tid

Det är viktigt att släppa djuren på de olika markerna vid rätt tidpunkt på säsongen. Fuktiga och/eller näringsrika marker är viktiga att börja beta tidigt, eftersom gräset där snabbt blir

förvuxet och tappar smaklighet och näringsvärde. Betessläpp på magra och torra marker kan ske något senare, då de i regel är lättare att få avbetade.

Fällindelning och rotation

Få djur som går i en stor fälla större delen av betessäsongen leder ofta till en ojämn avbetning. De betar bara det godaste gräset och lämnar det mindre smakliga gräset som till slut blir helt osmakligt och förvuxet i slutet av säsongen.

Problemet riskerar att bli ännu större på sikt, då kvaliteten på betet successivt minskar på områden som har svag hävd år efter år. Sly och ohävsarter tar då snabbt överhand.

En jämn avbetning får du lättast genom att ha större grupper med djur som flyttas mellan mindre fällor, så kallat rotationsbete. När fällan är avbetad flyttar du djuren till nästa fälla.

Genom att rotera mellan flera fällor får gräset tid att återhämta sig och växer bra. När djuren senare kommer tillbaka finns det nytt och näringsrikt gräs.

Släpper du djuren tidigt på säsongen hinner de runt i alla fällor innan gräset blir för högt. Då har du fällor i olika tillväxtstadier att rotera mellan.

Prioritering

Har du för få djur för att få bra avbetning på alla betesmarker bör du prioritera naturbetesmarker framför vallar. Vallarna kan då i stället skördas och användas som reservbete vid behov.

Tillväxt och mångfald genom betesplanering - ny rådgivning

Har du nyss tagit över driften eller bytt inriktning på gården? Eller har du värdefulla naturbetesmarker och strandängar som du vill sköta bättre? Ta chansen att kostnadsfritt prata betesplanering med en upphandlad rådgivare! Kontakta Länsstyrelsen.

Vid besöket diskuterar du och rådgivaren hur dina djur växer under betessäsongen. Samtalet kan handla om till exempel uppföljning av djurens tillväxt, rätt djur på rätt plats, fällor, betessläpp, inställning, gruppering av djur och miljöersättning. Rådgivningen kan leda till mindre risk för fel vid kontroll.

Naturbetesmarker med särskild skötsel i fokus

Du som lantbrukare får alltså ökad kunskap om bra produktion och god djurhälsa vid naturbetesdrift. Samtidigt får du ännu bättre förutsättningar att sköta värdefulla gräsmarker och andra livsmiljöer och landskap i odlingslandskapet.

Mattias Johannesson
mattias.johannesson@lansstyrelsen.se

Malin Fernholm
malin.fernholm@lansstyrelsen.se

Ny säsong för ängs- och betesmarksinventeringen

Under maj-augusti arbetar personal från Länsstyrelsen med ängs- och betesmarksinventering.

Besöken sker utan föransökan, framför allt eftersom inventeringen inte påverkar jordbrukarstöden ekonomiskt.

Syfte

Ängs- och betesmarksinventeringen initierades 2002-2004 med syfte att kartlägga natur- och kulturvärden

i ängs- och betesmarker. De natur- och kulturvärden som noteras är knutna till det traditionella jordbrukslandskapet, och har generellt minskat i utbredning under de senaste decenniernas mer effektiva jordbruk. Resultatet av inventeringen sammanställs i den fritt tillgängliga databasen TUVÅ. Du kan genom att söka på "databasen TUVÅ" få information om dina marker

Välskötta ängs- och betesmarker ger förutsättningar för biologisk mångfald och databasen beskriver en rik flora och fauna.

Ofta växer där äldre hagmarks-träd, vilka ger livsmöjligheter för ett flertal rödlistade insekter, lavar och mossor. Träden berättar, tillsammans med odlingsrösen och stenmurar, om hur det gamla landskapet brukades.

Investera i framtidens teknik

Den blå örontransponder som sitter i kons högra öra är en del av den nya utrustningen.

Det svenska lantbruket har stor potential för nya innovationer och utvecklingen av artificiell intelligens (AI) går fort. Vi har besökt Annika Palmér Werthén och David Werthén i Jönköpings län som har satsat på ny utrustning med AI-teknologi till sina 160 mjölkkor.

Tekniksmarta kor

Korna på Werthéns lantbruk har örontranspondrar som mäter deras aktivitet dygnet runt. När vi kommer in i stallen visar Annika den nya utrustningen. I taket hänger mottagare som tar emot information från transpondrarna som sitter i kornas ena öra.

Det är med hjälp av AI-teknologi som kornas aktivitet och beteende kan analyseras och sammanställas i ett system. Annika berättar att det ger kontinuerlig uppdatering om var kon befinner sig i stallen, sannolikheten att hon befinner sig i brunst och hur länge hon äter samt idisslar. På så vis kan varje enskild individ följas samtidigt som det ger en sammanställning över hela besättningen.

Genom både dator och mobil följs korna dagligen. Annika visar hur information har sammanställts i systemet.

Vi tittar på bland annat flera diagram i olika färger från den information som samlats kring korna.

– Det är lätt att förstå informationen i systemet och det ger en överblick av alla kor, vilket underlättar för alla som arbetar med djuren.

Positivt överraskade

Annika och David sökte och beviljades investeringsstöd inom ny teknik av Länsstyrelsen i Jönköpings län och började använda utrustningen i december 2024. Det har enbart gått några månader sedan utrustningen togs i bruk, men Annika berättar att de är positivt överraskade. På lång sikt hoppas Annika att denna investering kan bli en del i att uppnå målet att öka kornas mjölkavkastning.

– Vi kan dra slutsatsen att vi dagligen sparar cirka 30–60 minuters arbetstid tack vare utrustningen. Dels är det lätt att hitta enskilda kor i stallen, dessutom ökar träffsäkerheten i brunsten så pass mycket att vi vågar gå över till att enbart seminera med könssorterad sperma. På det viset kan vi avla på rätt djur och öka mjölkavkastningen mycket fortare.

Du kan satsa på ny teknik

Du kan söka stöd för utrustning som möjliggör innovativa hållbara produktionssystem. Utrustningen ska vara baserad på teknik som inte har funnits på den svenska marknaden längre än två år.

Ansök om stöd

Under 2025 är ansökningsperioderna 1 mars till 30 april och 1 oktober till 30 november för stödet. Budgeten för varje period är 7 000 000 kronor.

Budgeten är gemensam för ny teknik, torkning och lagring efter skörd samt växthus och odlingstunlar.

För att få stöd behöver du ha utgifter på minst 200 000 kronor och du kan maximalt få 2 400 000 kronor i stöd inom en treårsperiod. Du kan få stöd för 30 procent av dina utgifter som ger rätt till stöd, men om du är under 40 år kan du få 40 procent.

Kontakta oss på Länsstyren eller läs mer om stödet på [Länsstyrelsens](#) och [Jordbruksverkets](#) webbplatser.

Julia Carlsson
julia.g.carlsson@lansstyrelsen.se

Fornvården i länet engagerar

I länet finns en lång historik av att vårda fornlämningar både i odlingslandskapet och i skogen. Länsstyrelsen bekostar årligen fornvård genom kulturmiljöbidrag till kommuner, hembygdsföreningar och privatpersoner.

Fornvårdsstrategi

I mars 2023 beslutade vi om Fornvårdsstrategi 2023–2027 med tillhörande handlingsplan.

Fornvårdsstrategin har fem målbilder:

- Ett urval av lämningar speglar länets historia
- Fornvården engagerar fler
- Vårdade fornlämningar tillgängliga för alla
- Information och berättelser
- Fornvård i samhällsplanering

Ett omfattande arbete

En arbetsgrupp tog sig an strategins första mål. Listan med 380 lämningar minskades i samråd med arkeologer och flera organisationer. Prioriterade lämningar är nu cirka 230.

Stort fokus har varit på tillgänglighet med möjlighet till parkering, anslutning till cykel- och vandringsleder eller andra besöksmål. I arbetet med strategins andra mål har Länsstyrelsen haft dialog med tjänstemän på länets kommuner och andra organisationer.

Det var ett omfattande arbete och stort engagemang från alla berörda och resultatet är att ett flertal av länets kommuner utför fornvård på Länsstyrelsens uppdrag.

Labyrinten i Vittaryd i Ljungby kommun är en speciell lämning som omges av odlingslandskap och på andra sidan vägen finns ett betat gravfält att besöka.

Många kommuner och organisationer tog också ansvar för att sköta lämningar på sin egen mark.

Länsstyrelsen fortsätter samarbetet med ett flertal markägare och hembygdsföreningar som årligen söker kulturmiljöbidrag för fornvård för att besökare ska kunna uppleva gravfält, skansar eller runstenar. Dessa fornlämningar ligger ofta lite högt och i nära anslutning till odlingslandskapet.

Information till berörda

För ett flertal fornlämningar upphör vården i Länsstyrelsens regi. De markägare som är berörda har fått information om att vården upphör. Några markägare har hört av sig och fortsätter sköta sin lämning och vill ha kvar skyltningen.

Flera av länets hembygdsföreningar har skyltade kulturstigar som behöver rustas upp. Länsstyrelsen

Orraryds gravfält betas med får. Gravfältet finns sydost om Ingelstad och är skyltat från vägen mot Linneryd. En ny informationsskylt finns.

har i dialog med Skogsstyrelsen skickat information till hembygdsföreningarna som fått möjlighet att söka bidrag för hjälp med röjning och skyltning.

Skyltning berör

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med tredje målet; information. En ny layout för skyltning är framtagen. Vi planerar år för år vilka skyltar som ska uppdateras och bytas ut i mån av medel.

Det är ett omfattande

arbete då både texter, översättningar och illustrationer behöver ses över enligt dagens krav på tillgänglighet.

På Länsstyrelsens webbsida för

[besöksmål](#)

finns information om ett urval av länets vårdade lämningar.

Birgitta Warodell
birgitta.g.warodell@lansstyrelsen.se